

Werken aan duurzaam groen gas

Groen gas, gemaakt uit biomassa, is de laatste jaren sterk in opkomst als nieuwe vorm van duurzame energie. Groen gas is echter - in tegenstelling tot wat de naam doet vermoeden - niet per definitie 'groen'. Dit concludeert de Stichting Natuur & Milieu in het rapport 'Heldergroen gas'. De NAV wil met Natuur & Milieu in gesprek over duurzaamheids-criteria voor groen gas en andere biobrandstoffen.

Groen gas biedt mooie kansen voor de economie en draagt bij aan een oplossing voor het klimaatprobleem. Er is echter nog weinig aandacht voor de duurzaamheidsaspecten van de productie van groen gas. Het gevaar bestaat dat, net als bij biobrandstoffen voor het verkeer, eerst een hype wordt gecreëerd en de overheid vervolgens investeringen stimuleert die bij nader inzien onvoldoende duurzaam en kostenefficiënt zijn. In het rapport is een lijst opgenomen met goede en foute grondstoffen voor de productie van groen gas. Goed zijn gft-afval of zuiveringsslib

van rioolwater. Slecht zijn volgens Natuur & Milieu landbouwgewassen of reststromen uit de voedingsmiddelenindustrie. Of het echt zo zwart-wit ligt, wil de NAV verkennen met Natuur & Milieu.

DIALOOG OVER DUURZAAM
De NAV ondersteunt de gedachte dat (ook) voor groen gas duurzaamheids-criteria moeten worden opgesteld en wil samen met Natuur & Milieu deze criteria in alle openheid bespreken. De vakbond nodigt Natuur & Milieu uit voor de dialoog over dit aspect om tot gezamenlijke criteria te komen. Met Natuur & Milieu is de NAV van mening dat groen gas niet ten koste mag gaan van de voedselvoorziening van mens en dier. Voor de NAV is tevens van belang dat er een gelijk speelveld is voor groen gas in de EU. Dus: EU-duurzaamheids-criteria die gelden in alle EU-landen en dus geen strengere regels in Nederland dan in andere EU-landen. Ook hamert de vakbond er voortdurend op dat geïmporteerde goederen aan dezelfde duurzaamheidseisen moeten voldoen als de hier geproduceerde goederen. Dit zou

dus ook moeten gelden voor groen gas en andere biobrandstoffen.

ZEKERHEID BIEDEN
Natuur & Milieu stelt teleurgesteld vast dat na zes jaren van maatschappelijke discussie over duurzame biomassa er in Nederland nog steeds geen duurzaamheidseisen gelden voor elektriciteit, warmte of gas uit biomassa. Staatssecretaris Atsma van Milieu heeft onlangs aan de Kamer laten weten ook niet van plan te zijn om deze snel in te voeren, terwijl daadkracht nu nodig is. Ron Wit, hoofd klimaat en energie van Natuur & Milieu: 'De invoering van duurzaamheidseisen is niet alleen hard nodig om de duurzaamheid van biomassa zoals groen gas te garanderen, maar ook om bedrijven investeringszekerheid te bieden.' Want zodra de samenleving en de politiek op basis van nieuwe inzichten straks alsnog op de rem trappen, hebben de bedrijven die in groen gas hebben geïnvesteerd een flink probleem. **NAV**

NAV wil geld voor eiwit- en vezelgewassen

Naast de gewone bedrijfstoelagen zonder aanvullende eisen, wil de NAV specifieke, aanvullende toeslagen voor eiwit- en vezelgewassen, groene en blauwe diensten en duurzaamheids- en biodiversiteitsprestaties die de akkerbouw levert. Bij dit laatste kan worden gedacht aan het toewerken naar een hoger organischestofpercentage en een ruimere vruchtwisseling.

De vezelgewassen hennep en vlas dreigen volgend jaar te verdwijnen van de Nederlandse akkers. De EU wil de steun aan deze gewassen beëindigen. Niet alleen de NAV maar ook de vlas- en hennep telers vinden dit ongewenst. Daarnaast komt ook de provincie Zeeland in actie. Commissaris

van de Koningin Peijs pleit bij staatssecretaris Bleker voor steun aan vezelgewassen.

PASSEN IN BOUWPLAN
De NAV vindt dat vezelgewassen bijdragen aan een duurzame samenleving omdat deze 'natuurproducten' kunstmatige vezels kunnen vervangen. De auto-industrie en de bouw maken bijvoorbeeld al gebruik van vezelgewassen. Bovendien passen vezelgewassen uitstekend in het bouwplan van akkerbouw en kunnen ze bijdragen aan duurzame akkerbouw. Het feit dat de EU slechts voor 20%-30% zelfvoorzienend is voor plantaardige eiwitten en ook eiwitgewassen prima passen in het bouwplan en bijdragen aan meer diversiteit, zijn de belangrijkste redenen om ook voor eiwitgewassen een opslag op de basistoelagen in te stellen.

OPSLAGEN
Een opslag op de gewone bedrijfstoelagen zou er volgens de NAV in het landbouwbeleid 2014-2020 ook moeten zijn voor groene en blauwe diensten die akkerbouwers leveren. Voor deze diensten gelden nu ook al vergoedingen. Deze zouden moeten worden voortgezet en uitgebreid. Ook de prestaties duurzaamheid en biodiversiteit zouden in het nieuwe landbouwbeleid beloond moeten worden. Onder meer voor het aardappelzetmeelgebied zouden vergoedingen voor deze prestaties uitkomst kunnen bieden. Overigens blijft de NAV van mening dat de hele periode 2014-2020 moet worden benut om het bedrijfstoelagensysteem geleidelijk op een nieuwe leest te schoeien. **NAV**

Dat het weer nog altijd een bepalende factor in het aanbod en daarmee de prijsvorming van onze landbouwgewassen is, wordt natuurlijk extra bevestigd door wat zich de afgelopen twaalf maanden heeft voorgedaan. In onze regionen was voorjaar 2010 al aan de droge kant, maar de regen van juli en augustus heeft op zich nog voor een goede oogst gezorgd. Het waren in het bijzonder de beroerde oogstmaanden voor aardappelen en uien die in West-Europa de markt beheersten. In Oost-Europa heerste een zo droge zomer dat misoogsten het gevolg waren, met de politiek getinte exportbeperkingen voor granen uit het Zwarte Zeegebied ten gevolg. Dit heeft tot heftige reacties op de graanmarkt geleid en tot een

grote vraag vanuit Rusland naar 'alles'. Dit gaf natuurlijk voeding aan speculatie dat de prijzen van aardappelen en uien ook 'sky-high' zouden eindigen. De markten namen daar in de nadagen van 2010 al een flink voorschot op en menigeen dacht dat de marktbeveging dit jaar wel lineair zou verlopen... Maar het is net als met een wielervedstrijd. Onderweg tijdens een koers zijn er diverse tussensprints en bergklassen. De winnaar hiervan telt al snel zijn winst, maar de werkelijke hoofdprijs is pas aan de finish te verkrijgen: 'de bloemen aan de meet!' En zo geldt dat ook voor het oogstjaar 2010: de geëxplodeerde uienmarkt stagneerde door kwaliteitsproblemen en de prijzen zakten volkomen weg. Gelukkig is de

vraag naar aardappelen stabiel gebleven en daarmee het prijsniveau. Ook in het teeltjaar 2011 let de koopman weer op het weerbericht. Het voorjaar is inmiddels droger dan het recordjaar 1976. Maar ook nu is het slechts een 'tussensprint'! Terwijl telers met beregeningsmogelijkheden er alles aan doen om de gewassen te redden moeten de boeren ook nu hun (markt)risico's in kaart brengen en overwegen of er – nu – al een stukje marktrisico valt af te dekken. Want ook nu weer geldt het oude gezegde van: 'Hoed u voor een tekort!' Kortom, we beleven nu al weer een bijzonder boerenjaar, waar we hopelijk als sector van weten te profiteren.

Teun de Jong

Marktprognose consumptieaardappelen oogst 2011

Zoals gewoonlijk geeft de NAV aan het begin van het nieuwe aardappel-seizoen een eerste prognose voor de marktverwachtingen van consumptieaardappelen gebaseerd op de areaalgegevens, de oogstverwachtingen maar vooral ook gebaseerd op vraag, aanbod en prijzen in de afgelopen 15 jaar.

In april verwachtten wij dat de verandering van het areaal in de EU-5 zich tussen de min 2 en plus 2% zou bewegen. Inmiddels weten we dat het areaal iets (ca. 1%) groter is dan in 2010. In de hele EU-5 kunnen we spreken van een vroeg voorjaar met relatief vroege pootdata en over het algemeen redelijke grondcondities. In eerste instantie werd dan ook verwacht dat de eerste nieuwe aardappelen vroeg op de markt zouden kunnen komen. Hoewel de voorraden van de oude oogst in heel Noordwest Europa historisch laag zijn, werd door het vroege voorjaar in april en eerste helft mei nog verwacht dat oude en nieuwe oogst redelijk op elkaar aan

zouden kunnen sluiten. Door de aanhoudende droogte in grote delen van de EU-5 zien we dat in de tweede helft van mei de termijnmarkt voor het juni-2011-contract toch begint op te lopen. Kennelijk begint er toch weer enige onrust in de markt te komen. Dit valt voor de nieuwe oogst ook te zien aan de hoogte en de omzet van het april-2012-contract.

AREAAL EN OPBRENGST

Gezien het vroege voorjaar en de stand van de gewassen op dit moment (begin juni) is er nog geen reden om aan te nemen dat de te verwachten gemiddelde opbrengst in de EU-5 buiten de opbrengsten (laagste: 43 ton/ha en hoogste 49 ton/ha) van de afgelopen 15 jaar zal vallen. Een opbrengst onder het langjarig gemiddelde in EU-5 van 46 ton/ha lijkt reëel. Mede gezien het iets grotere areaal leidt dit tot een totale oogst in EU-5 groter dan 23 miljoen ton.

Blijft de droogte in heel EU-5 doorzetten en/of krijgen we in de zomer of herfst te maken met wateroverlast dan kan de opbrengst uitkomen beneden het langjarig

gemiddelde van 46 ton per ha. De totale oogst zal in dat geval uitkomen beneden de 23 miljoen ton. Dan de vraag naar aardappelen. Bij oogst 2010 is de markt 'gemaakt' door de vraag uit Rusland. De eerste berichten uit Rusland zijn dat daar in belangrijke regio's een vergelijkbare extreme droogte optreedt als afgelopen jaar. Dit kan, net als in seizoen 2010, een forse invloed op de exportvraag hebben.

WEER BEPALEND

Voor echt goede prijzen voor aardappeloogst 2011 zijn we dus afhankelijk van extreme weersomstandigheden, hier en elders. Seizoen 2011 heeft dus weer alles in zich om net zo'n spannend seizoen te worden als 2010! Blijven de extreme weersomstandigheden uit, dan komt de minder dynamische werkelijkheid van seizoen 2008 en 2009 weer in beeld.

Om de markt goed te kunnen inschatten moeten we dus minstens zoveel naar weerman Erwin Krol kijken als naar DCA-er Kees Maas.

NAV

Lobby bij Europees Parlement

Op 3 mei bood het Europees Platform voor Voedselsoevereiniteit haar 'vierde optie' aan Europarlementariërs aan. De NAV is als Via Campesina-lid en deelnemer in het Nederlandse Platform ABC vertegenwoordigd in het Europese Platform waar ook milieu- en ontwikkelingsorganisaties in meedoen.

'Vierde optie' omdat in de door de Europese Commissie gepresenteerde drie opties voor de hervorming van het landbouwbeleid de instrumenten om voor stabiele, kostendekkende prijzen te zorgen, ontbreken. Momenteel worden ook individuele leden van de landbouwcommissie benaderd. Het Europees

Parlement beslist voor het eerst mee over de hervorming van het landbouwbeleid tot 2020. Duidelijk is in elk geval dat een ruime meerderheid van het Europees Parlement zich, opnieuw, zal uitspreken voor verbetering van de zelfvoorzieningsgraad van de EU op het gebied van plantaardig eiwit.

NAV

Liever halfvolle schuur en volle portemonnee

Leen Otte (48 jaar) en lid van de NAV-werkgroep Granen, heeft samen met zijn vrouw Sita een akkerbouwbedrijf bij Hooge Zwaluwe in West-Brabant. Ze boeren op 60 hectare zware klei met 50 tot 60% afslibbaar aan de rand van de Biesbosch. Het bouwplan bestaat uit ongeveer 25% aardappelen, 50% graan, 12,5% uien en 12,5% suikerbieten.

Leen heeft tijd voor een gesprek want hij is net uit het ziekenhuis. Op maandag buikpijn, dinsdagmiddag geopereerd aan een acute blindedarmonsteking en woensdag weer thuis. Nu nog rustig aan doen en voorlopig zeker niet tillen. 'Gelukkig is het werk op het bedrijf te overzien. Door het vroege voorjaar staan de gewassen er al aardig voor en door de droogte is er weinig onkruid. Dus kan ik rustig wat tijd extra besteden aan papierwerk.'

DROOG

De droogte wordt niet als een probleem ervaren door Leen. De aardappelen heeft hij één keer berekend en de uien ook één keer. De zware klei heeft een ondergrond van veen. Leen vertelt: 'Het is een dunne bouwvoor. Er zit veel organische stof in de grond. Uien en bieten doen het goed en aardappelen lukt 1 op 4 ook wel. Er zitten nu scheuren in de grond van 5 cm breed en 30 cm diep. Als je portemonnee er in valt, ben je hem kwijt ... Dus de uien stonden wat wijdbeens, dus heb ik ze maar wat water gegeven. De tarwe begint nu te tekenen van de droogte, maar ik zie nog niet dat het rendabel is om die te beregenen.'

PRIJZEN

'Ik sluit geen contracten af. Met een prijs van € 0,10 voor je aardappelen weet je vooruit dat je niks gaat verdienen. Omdat Ramos in de markt wat moeilijker is af te zetten, heb ik dit jaar Melody gepoot. Die zou ook wat lichter groeien en is gemakkelijker in de markt. Ook mijn uien teel ik altijd vrij.' Leen is tevreden over de huidige tarweprijzen, al zijn ze nog maar net boven de kostprijs. 'We komen nu eindelijk eens een keer uit de kosten. We verkopen altijd de helft van de tarwe afluand en de ander helft uit de schuur. Alle tarwe gaat naar een slachtkuikenbedrijf in de buurt en we verzorgen zelf het transport. In het verleden namen we ook de mest af van dat bedrijf, maar door de aanscherping van

de mestregels is dat niet interessant meer. Toen de mestverbrandingscentrale op Moerdijk is gebouwd kon de kuikenmester daar de mest kwijt. Nu gebruiken we vooral geitenmest op de tarwestoppel voor de aardappelen. En verder strooien we stikstof in de aardappelen, uien en het graan.'

KOERS

Leen vindt dat de NAV goed bezig is. 'Door met de ontwikkelingen mee te gaan en jaarlijks de koers te bepalen raakt de NAV niet vastgeroest in de ideeën. LTO luistert te veel naar de veehouderij, de NAV is er tenminste echt voor de akkerbouwers. Dat blijkt vooral in de mineralendiscussie. Ik ben benieuwd hoe dat afloopt. Als de fosfaatgift uiteindelijk met 15 kilogram moet dalen, raken we in de knel. Als je dat gaat merken in je gewassen ben je al te laat, dan corrigeer je dat niet zo maar eventjes. Met stikstof kun je snel bijsturen, met fosfaat gaat dat niet. Het is belangrijk dat het akkerbouwgeluid gehoord wordt. In gesprekken over de derogatie heb ik aan een ambtenaar van LNV gevraagd waarom een veehouder op precies dezelfde gewassen meer mag bemesten dan een akkerbouwer. Hij zei me dat de veehouderij grotere belangen had dan de akkerbouw. Ik heb hem geantwoord: ik dacht dat het om het belang van het milieu ging...'

PORTEMONNEE

Leen zit in de werkgroep Granen van de NAV. Granen zijn op zijn bedrijf een belangrijke factor. Hij vindt dat de EU niet

Leen Otte

teveel voorraden moet aanhouden. 'Dat kost twee keer geld. Ten eerste de opslagkosten en ten tweede als de voorraad vrij wordt gegeven, dan daalt de prijs. Zo kom je nooit aan een betere prijs. Bio-ethanol zal voorlopig ook de oplossing niet brengen. Want met de hogere graanprijzen gaat voedsel voor de tank. Terecht, dat wel, maar het blijft lastig. Ondanks de goede voorspellingen blijft het gissen wat de graanprijs gaat doen. Dat zag je wel in 2007, hoge verwachtingen die niet waar bleken. Dit jaar lijkt een goede prijs ook mogelijk gezien de droogte, maar niets is zeker. Ik zeg altijd: beter een halfvolle schuur en een volle portemonnee, dan een volle schuur en een halvolle portemonnee.'

NAV

Liberalisering suiker leidt tot monopolisering

Onlangs is de concurrentie-monitor suiker van het LEI verschenen. Hier wordt de concurrentiepositie van Nederland en de belangrijkste overige suikerproducenten in de EU vergeleken met de belangrijkste spelers op de wereldmarkt zoals China, Rusland, VS, India en natuurlijk Brazilië. Conclusie: producenten van suikerbieten worden bij verdere liberalisering minder concurrerend dan t.o.v. de rietsuikerproducenten. De bietenteelt komt in de knel.

Het rapport is opgesteld in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie naar aanleiding van de mogelijke hervormingen van het EU-suikersysteem na 2014. Het rapport laat in ieder geval zien dat de suikerproductie in diverse regio's in de wereld nu nog een vorm van productiebescherming hebben. Ook wordt via deze monitoring duidelijk dat Brazilië de laatste jaren meer en meer de wereldmarktproductie voor suiker is gaan domineren. Dat dit niet altijd automatisch leidt tot lage wereldmarktprijzen hebben de afgelopen twee jaar wel bewezen. De markt blijft echter zeer wispelturig en is daardoor ook ongeschikt om een stabiele rendabele suikersector in de EU in stand te

houden zonder een EU-suikersysteem. Dat dit niet alleen opgemerkt wordt door suikerproducenten in de EU, maar nu ook door de verwerkers, is nieuw.

BESCHIKBAARHEID SUIKER

De suikergebruikende industrieën krijgen in de gaten dat met verdere liberaliseringsmaatregelen het aantal aanbieders van suiker zowel binnen de EU als daarbuiten drastisch afneemt. Als eenmaal productiecapaciteit is afgebouwd, dan komt dat niet snel weer terug. Hiermee dreigt de beschikbaarheid van suiker op de lange termijn eerder in het gedrang te komen. U ziet het al voor u. Brazilië aan de kraan van suiker, zoals Saoedi-Arabië aan de oliekraan zit. Overigens dreigt dit bij veel meer grondstoffen wereldwijd te gebeuren (kunstmestkali en -fosfaat, metalen voor de moderne elektronica, zilver, koper, enz.). Ook het recent verschenen rapport over eiwitten geeft aan dat de wereld steeds afhankelijker wordt van een paar regio's als het om eiwit gaat.

VOEDSELZEKERHEID BORGEN

Het monitoringsrapport over de concurrentiekracht van suiker is het zoveelste bewijs dat voor de belangrijkste landbouwgrondstoffen marktregulering nodig blijft om de voedselzekerheid te waarborgen.

NAV en API

Diverse organisaties in de aardappelketen praten over de wenselijkheid en mogelijkheden van het Aardappel Prijs Informatie systeem (API) voor consumptieaardappelen. Dit systeem moet er voor zorgen dat vrijwel alle transacties van aardappelen tussen telers en handelaren of verwerkers op een website inzichtelijk zijn. Dit zou tot een betere transparantie van de aardappelmarkt moeten leiden. De NAV doet mee aan de gesprekken over API. Voor de NAV is de prijsinformatie echter maar een deel van de totale marktinformatie. Ook inzicht in het totale aanbod, de vraag en de trends daarin, zijn van groot belang om een toaalbeeld te krijgen. Natuurlijk is een goede prijstransparantie voor de teler van belang. Echter meer inzicht in de prijsontwikkeling verandert nog niets aan de situatie op de markt. API gaat ervan uit dat de transacties worden aangeleverd door de afnemers (handel en industrie) en dat het systeem wordt betaald door de telers uit de algemene heffing van het Productschap Akkerbouw. Voor

de NAV is eigenlijk het uitgangspunt voor markt- en prijsinformatie ten behoeve van de teler dat de informatie door de telers zelf wordt aangeleverd en dat het systeem wordt betaald door die telers die er gebruik van maken. Voor de NAV is API dus eigenlijk veel te beperkt en zijn de informatieaanlevering en betaling principieel verkeerd geregeld. Voor VTA zijn dit ook de belangrijkste redenen om af te haken. Om toch als NAV daadwerkelijk een eventuele start van API te kunnen ondersteunen, is een groot draagvlak in de gehele sector van essentieel belang. De NAV maakt zich grote zorgen over dat draagvlak. Naast VTA is de NAO (handel) afgehaakt en is bij beurzen twijfel. Begin juli moet de beslissing worden genomen. De NAV vindt groot draagvlak en vertrouwen onder telers van cruciaal belang voor de start van API. Blijkt het draagvlak in juli onvoldoende, dan moeten we er niet aan beginnen maar zoeken naar andere vormen van markt- en prijsinformatie die wel op brede steun van telers kunnen rekenen.

Nu lid worden

2 voor prijs van I

Nog geen lid van de enige echte, onafhankelijke en sectorale vakbond van en voor akkerbouwers? Meld u nu aan als lid van de NAV via het inschrijfformulier op www.nav.nl of grijp de telefoon (0168 – 329 130). De NAV is puur sectoraal voor het akkerbouwbelang en stelt het inkomen van akkerbouwers centraal. De belangen van akkerbouwers staan centraal. Belangenbehartiging kan plaatsvinden zonder concessies te doen aan andere sectoren (bijv. veehouderij).

Faire prijzen

De vakbond strijdt voor betere toekomstkansen dan degenen die de akkerbouw willen overleveren aan de grillen van de (wereld)markt. De NAV zet zich in voor faire opbrengstprijzen. Dat wil zeggen integrale kostprijs (dus inclusief vergoeding voor eigen arbeid en eigen vermogen) plus ondernemersmarge.

Kennismakingsaanbod

Word nu lid en profiteer van het kennis-makingsaanbod. Twee voor de prijs van één. Heel 2011 en heel 2012 lid, u betaalt dus twee jaar de halve contributie. Een heel aantrekkelijk aanbod om kennis te maken met de vakbond van, voor en door akkerbouwers.

Contactpersonen

Voorzitter

Teun de Jong
0518 - 400 081

Regio Noord

Jelte Wiersma
0594 – 688 804

Regio Noordoost

Jos Steenhuis
0591 - 349 468

Regio Flevoland

Keimpe van der Heide
0320 - 213 611

Regio Noord-Holland

Joop de Heer
0224 - 541 277

Regio Zuidwest

Kees van Dijk
0167 - 502 211

Regio Zuid

Kees van Dijk
0167 - 502 211

Nederlandse

Akkerbouw Vakbond

Groeneweg 62
4759 BB Noordhoek

tel : 0168 - 329 130

fax : 0168 - 328 735

e-mail : info@nav.nl

website : www.nav.nl

